

BEKKÂİYYE

(البكائية)

Kâdiriyye tarikatının Ali el-Bekkâ'ya
(ö. 670/1271)
nisbet edilen bir kolu
(bk. KÂDİRİYYE).

BEKKÂR b. KUTEYBE

(بكار بن قتيبة)

Ebû Bekre Bekkâr b. Kuteybe b. Esed
es-Sekafî el-Bekrâvî el-Basrî
(ö. 270/884)

Mısır'da kadılık yapmış
Hanefî fakihî, muhaddis.

182'de (798) Basra'da doğdu. Sahâbî Ebû Bekre es-Sekafî'nin torunlarından olduğu için Bekrâvî nisbesiyle anılır. Ebû Yûsuf'un talebelerinden Hilâl b. Yahyâ'dan (Hilâlür-re'y) fıkıh okudu. Ebû Dâvûd et-Tayâlîsî, Yezîd b. Hârûn, Ravh b. Ubâde, Vehb b. Cerîr gibi devrin tanınmış muhaddislerinden hadis rivayet etti. Kendisinden de başta Ebû Ca'fer et-Tahâvî olmak üzere Ebû Avâne el-İsferrâynî, İbn Huzeyme, İbn Ziyâd en-Nisâbûrî ve İbn Ebû Hâtîm gibi birçok âlim ders okudu ve rivayette bulundu.

Halife Mütevekkil-Alellah tarafından 246'da (860) Mısır kadılığına tayin edilen Bekkâr b. Kuteybe, Mısır Valisi Ahmed b. Tolun'un Muvaffak b. Mütevekkil'i veliahtlıktan azletme isteğini kabul etmeyince hapse atıldı. Ancak İbn Tolun'un onu kadılıktan azil yetkisi bulunmadığından resmen bu makamda kalmaya devam etti. Onun yerine Muhammed b. Şâzân el-Cevherî kadılık görevini yürüttü. İlim, takvâ ve adaletiyle tanınan Bekkâr'ın hapse girmesiyle onun hadis derslerinden mahrum kalanlar, önceleri Bekkâr'a son derece saygı gösteren ve ders halkasına katılan İbn Tolun'a başvurarak onun bu derslerini sürdürmesi için izin istediler. Bekkâr verilen müsaade üzerine hapisanede özel bir yerde hadis okuttu, fakat İbn Tolun'un ölümüne kadar hapiste kaldı. Hapisten çıktıktan kırk gün sonra da 6 Zilhicce 270'te (5 Haziran 884) vefat etti. Kahire'de Karâfe Kabristanı'ndaki mezarı ziyaretgâhtır.

Kaynaklarda zikredilen eserleri şunlardır: *Kitâbü'l-Me'hâdır ve's-sicillât*, *Kitâbü's-Şürûf*, *Kitâbü'l-Veşâ'îk ve'l-uhûd* ve Ebû Hanîfe'yi tenkit ettiği konularda İmam Şâfiî'ye yazdığı reddiye.

BİBLİYOGRAFYA :

Kindî, *el-Vulât ve'l-kuğât*, s. 360-362; Sem'ânî, *el-Ensâb*, II, 273-274; İbn Hallikân, *Vefeyât*, I, 279 vd.; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, XII, 599-605; Kureşî, *el-Cevâhirü'l-muğiyye*, I, 458-462; İbn Tağrıberdî, *en-Nücümü'z-zâhire*, III, 18-19; İbn Kutluboğâ, *Tâcü't-terâcim*, Bağdad 1962, s. 19-20; Süyûtî, *Hüsnü'l-muhâdara*, I, 463; II, 144; Leknevî, *el-Fevâ'idü'l-behiyye*, s. 55; Abdülmecîd Mahmûd, *Ebû Ca'fer et-Tahâvî ve eşeruhû fi'l-hadîs*, Kahire 1395/1975, s. 65-71; Muhammed İbrâhim el-Cüyûşî, "Min A'lâmi'l-kazâ' fi'l-İslâm: Bekkâr b. Kuteybe", *Mecelletü'l-Ezher*, XLVII/2, Kahire 1975, s. 178-183.

ORHAN ÇEKER

BEKKE

(bk. MEKKE).

BEKKİNE, Abdülaziz

(1895-1952)

Nakşibendî-Hâlidî şeyhi, âlim.

İstanbul'un Mercan semtinde doğdu. Kazan'dan göç ederek İstanbul'a yerleşen tüccar Hâlis Efendi'nin oğludur. Beyazıt Kaptanpaşa Camii imamı Halil Efendi'den Arapça ve din dersleri okuduktan sonra Dârü'ttedris Mektebi'ne girecek buradan mezun oldu. On beş yaşında iken ailesiyle birlikte Kazan'a gitti. Öğrenimine bir süre Kazan'da devam etti. Daha sonra Buhara'ya geçerek devrin tanınmış âlimlerinden dinî ilimleri okudu. Babası vefat edince tekrar Kazan'a döndü. 1917 Sovyet Devrimi'nin ardından on altı kardeşleriyle birlikte İstanbul'a dönmek üzere yola çıktı. Bir süre Bakü'de kaldıktan sonra 1921'de İstanbul'a geldi. Geçimini sağlamak için kardeşleriyle birlikte bakkal dükkânı işletti. Daha sonra Beyazıt Medresesi'ne (bugün Vakıf Hat Sanatları Müzesi) devam etti. Bu yıllarda medrese arkadaşı Mehmet Zahit (Kotku) Efendi ile birlikte meşhur Nakşibendî-Hâlidî şeyhi Ahmed Ziyâeddin Gümüşhânevî'nin halifelerinden

Tekirdağlı Şeyh Mustafa Feyzi Efendi'ye (ö. 1926) intisap etti. Kendisinden icâzet ve Gümüşhânevî'nin *Râmüzü'l-ehâdis* adlı eserini okutma izni aldı (1922). Tarikat silsilesi Mustafa Feyzi, Ömer Ziyâeddin Dağüstânî ve Gümüşhânevî vasiyetiyle Nakşibendiliğin Hâlidîyye kolunun kurucusu Hâlid el-Bağdâdî'ye ulaştı. Şeyhinin vefatından sonra uzun yıllar Serezli Hasib (Yardımcı) Efendi'den (ö. 1949) istifade etti.

Abdülaziz Efendi irşad izni aldıktan sonra imamlık görevine başladı; Beykoz ve Aksaray'da iki camide bir süre imamlık yaptı. Bu göreve daha sonra Yazıcı Baba ve Kefevî camilerinde devam etti. Soyadı kanunu çıkınca Bekkine soyadını aldı. Vazifesi 1939'da Zeyrek'teki Çivizâde Ümmü Gülsüm Camii'ne nakledildi. Bu camide on üç yıl hizmet yaptı. İkinci defa gittiği hacdan dönüşünde hastalandı ve 2 Kasım 1952'de vefat etti. Fatih Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra Edirnekapı Sakızağacı Şehitliği'nde şeyhi Hasib Efendi'nin yanına defnedildi. Ölümünden sonra irşad faaliyeti, imamlık görevini Bursa'dan Çivizâde Ümmü Gülsüm Camii'ne nakleden Mehmet Zâhit Efendi tarafından sürdürüldü.

Abdülaziz Bekkine daha çok Hacı Aziz Efendi adıyla tanındı. Tekkelerin kapatılmasından sonra diğer şeyhler gibi irşad faaliyetini evinde yaptığı sohbetlerle sürdürdü ve özellikle üniversite öğrencileri üzerinde etkili oldu. Cumhuriyet devrinin dikkate değer fikir adamlarından Nurettin Topçu ona intisap ederek düşünce dünyasına yeni bir yön verdi. Topçu'nun "Yıldırım'ın Huzurunda" başlıklı yazısı (*Taşralı*, s. 238-244) şeyhinin ölümünden duyduğu büyük acı ve uğradığı yıkımın bir ürünüdür.

Abdülaziz Bekkine'nin uzun yıllar okuttuğu *Râmüzü'l-ehâdis* dersleri derlenerek *Râmûz el-Ehâdis (Hadisler Deryası Tercümesi)* adıyla yayımlanmıştır (I-II, İstanbul 1982).

BİBLİYOGRAFYA :

Gümüşhânevî, *Râmüzü'l-ehâdis* (trc. Abdülaziz Bekkine, nşr. Lütfi Doğan — M. Cevad Akşit), İstanbul 1982, I, nâşirlerin önsözü, s. XV-XVIII; Nurettin Topçu, *Taşralı*, İstanbul 1959, s. 238-244; a.mlf., *İslâm ve İnsan*, İstanbul 1969, s. 53, 67; Mustafa Kutlu, "Nurettin Topçu İçin Bir Biyografi Denemesi", *Hareket*, sy. 112, İstanbul 1976, s. 110-120; Necati Coşan, "Yolumuzu Aydınlatanlar", *İslâm ve İnsan*, sy. 88, İstanbul 1988, s. 51-53; Ahmet Ersöz, "Manevi Dinamiklerimiz: Abdülaziz Bekkine Hazretleri", *Zaman*, İstanbul 28 Mart 1990 - 3 Nisan 1990; Orhan Okay, "Abdülaziz Efendi'den Birkaç Hatıra", *Zaman*, İstanbul 12 Nisan 1990.

NIHAT AZAMAT

Abdülaziz Bekkine'nin Sakızağacı Şehitliği'ndeki mezarı - Edirnekapı / İstanbul